

पाठः 6 - लोभः पापस्य कारणम्

I. एकपदेन उत्तरत। Answer in one word.

क. नृपस्य नाम किम् आसीत्? सोमदेवः।

ख. नृपस्य प्रियवस्तु किम् आसीत्? स्वर्णम्।

ग. नृपस्य प्रासादं कः समागतः? एक महात्मा।

घ. लोभात् किं प्रभवति? क्रोधः।

उ. लोभः कस्य कारणम्? पापस्य।

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत। Answer in complete sentence.

क. महात्मा नृपं किम् याचयितुम् अकथयत्?

महात्मा नृपं एकं वरं याचयितुम् अकथयत्।

ख. नृपः किम् वरम् अयाचत्?

"यत् वस्तु अहं स्पृशामि तद् स्वर्णमयं भवेत्"-
इति वरम् अयाचत्।

ग. नृपः वरं परीक्षितुं किम् अकरोत्?

नृपः वरं परीक्षितुं प्रासादस्य स्तम्भम् अस्पृशात्।

घ. नृपः सेवकं किम् आदिशत्?

नृपः सेवकं अदिशत् - "शीघ्रं मम कृते भोजनस्य
व्यवस्थां कुरु" इति।

उ. नृपः किं सङ्कल्पम् अकरोत्?

नृपः सङ्कल्पम् अकरोत् यत् कदापि लोभं न
करोमि यतो हि लोभः पापस्य कारणं भवति इति।

III. रेखांकितपदमाधृत्य प्रश्न निमज्जिं कुरुत।

Frame Questions for the underlined words.

1. नृपः स्वभावेन लोभी आसीत्। केन ?
2. महात्मा तथास्तु इत्युक्त्वा ततः प्रस्थितः। कः ?
3. नृपः वरप्रभावेन अहङ्कारम् उपजातः। किम् ?
4. नृपः महर्षेः चरणयोः अपतत्। कयोः ? / कुत्र ?
5. लोभात् कामः प्रजायते। कस्मात् ?

IV पदानां मूलशब्दः, विभक्ति, वचनं च लिखत।

पदम्	मूलशब्दः	विभक्ति	वचनम्
1. स्वभावेन	स्वभाव	तृतीया	एकवचनम्
2. लोभात्	लोभ	पञ्चमी	एकवचनम्
3. पापस्य	पाप	षष्ठी	एकवचनम्
4. नृपेषु	नृप	षष्ठी	बहुवचनम्
5. वरम्	वर	द्वितीया	एकवचनम्

पाठः 7 - आर्यभट्टः

I. एकपदेन उत्तरत।

1. आर्यभट्टस्य जन्म कुत्र अभवत् ? पाटलिपुत्रे।
2. आर्यभटीयं कस्य कृतिः ? आर्यभट्टस्य।
3. पाटलिपुत्रस्य प्राचीनं नाम किम् आसीत् ? कुसुमपुरम्।
4. त्रिभुजस्य क्षेत्रफलं कः अवधारितः ?
5. अस्माकं प्रथमान्तरिक्षयानस्य नाम किम् ? आर्यभट्टः।

॥ पूर्ण वाक्येन उत्तरत।

क. आर्यभट्टः कस्य विश्वविद्यालयस्य कुलपतिः आसीत्?
आर्यभट्टः विश्व प्रसिद्धस्य नागार्जुन - विश्वविद्यालयस्य
कुलपतिः आसीत्।

ख. आर्यभट्टस्य प्रमुखाः कृतयः काः सन्ति?
आर्यभट्टस्य प्रमुखाः कृतयः आर्यभटीयम्,
दशगीतिका, आर्यभट्टसिद्धान्तः, तन्त्रं च सन्ति।

ग. आर्यभट्टः केन सूत्रेण त्रिभुजस्य क्षेत्रफलम् अवर्णयत्?
आर्यभट्टः त्रिभुजस्य फलशरीरं समदलकोटि
भुजाधौ सूत्रेण त्रिभुजस्य क्षेत्रफलं अवर्णयत्।

घ. आर्यभट्टः 'पाई' (π) इत्यस्य किं मानं निरूपितवान्?
आर्यभट्टः 'पाई' (π) इत्यस्य प्रमाणिकं मानं
3.1416 इति निरूपितवान्।

ङ. आर्यभटीये नामके ग्रन्थे केषां वर्णनम् अस्ति?
आर्यभटीये नामके ग्रन्थे ज्योतिषविषयाः
वर्णनम्, धनमूलं, समानतः श्रेणी तथा विभिन्नप्रकारणां
समीकराणां वर्णनमस्ति।

॥ रेखाकिंतपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत।

क. आर्यभट्टस्य जन्म कुरुक्षेत्रे अभवत्। कस्य?

ख. आर्यभटीये नामके ग्रन्थे ज्योतिषविषयाः सन्ति। के?

ग. पृथ्वी सूर्यस्य परिक्रमां करोति। काम?

घ. पृथ्वी स्वाक्षे भ्रमति। कुत्र?

३. पदानां मूलशब्दः, विशिष्टः, वचनं च लिखत ।

क. आर्यभट्टः	- आर्यभट्ट	- प्रथमा	- एकवचनम्
ख. कृतयः	- कृति	- प्रथमा	- बहुवचनम्
ग. त्रिभुजस्य	- त्रिभुज	- षष्ठी	- एकवचनम्
घ. ग्रन्थे	- ग्रन्थ	- सप्तमी	- एकवचनम्

४. सन्धि विच्छेदं कुरुत ।

एतदपि	- एतत् + अपि
इत्यपि	- इति + अपि
कस्यापि	- कस्य + अपि
अनेनेन	- अनेन + एव